

З цих тільки казок не розповідають своїм дітям лелеки — і всі вони про болота та про трясовини. Малятам — казки простіші, пташенят, які вбилися в пір'я, — вигадливіші. Малятам досить сказати «ф'юїть-ф'юїть-тю-тю-тю-тю!» — вони й тому будуть раді. А тямущим пташенят подавай казку і про сім'ю, і про їхню болотяну рідню.

Одну з таких казок — найдовшу й найцікавішу — зараз ми вам і розкажемо. Ось уже тисячу років, як вона переходить від однієї лелечихи до іншої, і кожна наступна переповідає її дедалі краще. Але ми розкажемо її вам краще за всіх!

Першими пустила цю казку гуляти світом паралелек, яка щоліта мостила собі гніздо на даху дерев'яного замку одного славного данського воїна — вікінга.

Стояв той замок біля Дикого болота. Колись давно це болото було дном великого моря, але море пішло, а на його місці залишилися заплавні луки й багниста трясовина, поросла морошкою, ріденькими кущами та кривими деревцями. Туман там майже ніколи не розсіюється, і ще зовсім нещодавно в цих місцях водилися вовки.

Недарма болото прозвали Диким. Уявляєте, що було на цих багнах і трясовині тисячу років тому?

Звісно, не все змінилося відтоді. Очерет із фіолетовими китичками на верхівці залишився таким самим високим. Так само білють берези і тремтять на них ніжні зелені листочки. А коли казати про всяких там пташок та комашок, то метелики вже й тоді пурхали у прозорих сорочках того ж таки фасону. Улюбленими кольорами лелек були, як і тепер, білий і чорний, і панчішки вони носили такі самі червоні.

От тільки в людей мода відтоді змінилась. Але будь-яка людина, хай то буде пан чи слуга, може й зараз легко загрузнути в болоті, як і тисячу років тому. Тільки ступи — і все! — враз опинишся у володіннях Болотяного царя. Його ще називають Трясовинним королем, бо всі його володіння — багниста трясовина, але Болотяний цар якось більше тішить вухом. Окрім того, саме так його величають і лелеки.

Про його царювання нам відомо зовсім небагато, та, можливо, то й на краще.

Отож слухайте. Замок вікінга стояв неподалік Дикого болота. Був це добротний будинок із дерев'яних колод на три поверхи з високою вежею й кам'яним підземеллям. Ось цей дах і обрала для влаштування гнізда пара лелек. Лелечиха саме сиділа на яйцях, цілком певна, що сидить недарма.

пірнай! Не літати тобі більше лебідкою. Не бачити рідної домівки! Залишайся назавжди в болоті!» — і розсмикали її крила на пір'їнки. Закружляли пір'їнки в повітрі, немов сніжинки білі, а злодійкуватих принцес тільки й бачили.

— Який жах! — сказала лелечиха. — Сили немає слухати... Ну, а далі що?

— Гірко заплакала принцеса. Плаче, побивається, сльози так і ллються на вільховий пеня. І раптом бачу — аж він ворухнувся! Бо то був зовсім не пеня, а сам Болотяний цар. Простягнув він до неї свої довгі, укриті зеленим жабуринням, суччя-руки. Бідолашка злякалася, сплигнула й побігла геть по трясовині. Та де там! Навіть я по ній ходити не можу, а вона й поготів. Ось так і втрапила наша принцеса у володіння Болотяного царя. Не повернутися їй до рідного Єгипту з болотяною квіткою! Не відпустить її цар. Така от прикра історія, краще б тобі не знати її...

— А тобі й не варто було її розповідати, особливо, коли я висиджую пташенят. Їм це може датися знаки! Принцеса якось виплутається з халепи, ніде не дінеться. Її напевно виручать! А коли б таке сталося зі мною, з тобою чи з кимось із наших — то й справді, що у воду впало, те пропало.

— А все-таки я ходитиму тут, пильнуватиму, — сказав лелека та так і вчинив.

Минуло скількись там часу.

І ось одного прегарного ранку, коли лелека пролітав над Диким болотом, він побачив на воді білу лілею на довгій зеленій стеблині, а в ній, ніби в колисочці, крихітну дівчинку. Вона, як дві краплі води, скидалася на єгипетську принцесу. Лелека навіть подумав: «Невже це принцеса, яка знову стала маленькою?» Але, розміркувавши гаразд, вирішив, що, швидше за все, це її дочка. Дочка єгипетської принцеси й Болотяного царя. Ось чому вона й лежить у водяній лілеї.

«Не можна дитині тут залишатися! — подумав лелека.— Вогко та холодно. Куди ж її віднести? У нашому гнізді й так затісно. Стривай, здається, вікінгова дружина не має дітей, а вона часто говорила, що хоче маля... Ет, все одно вигадують, ніби це лелеки приносять у дім дітей, от я візьму і справді віднесу дівчинку вікінговій дружині. От вона зрадіє!»

І, підхопивши крихітку, лелека полетів до замку вікінга. Проткнув дзьобом міхур у вікні — раніше воловий міхур замість шибки вставляли — і поклав дівчинку на ліжко, де спала дружина вікінга. А сам повернувся до гнізда й розповів про все своїй лелечисі. Пташенята теж слухали його — вони на той час уже підросли.

— Ось бачиш,— сказав лелека лелечисі,— принцеса не померла, прислала нам свою донечку, а я її прилаштував.

— Ну, а хто з нас перший казав, що принцеса не пропаде, виплутається з халепи? — не стрималася лелечиха.— Як ото про інших думати, потурбувався б краще про свою родину. Незабаром відлітати! У мене з нетерплячки аж під крилами чухається. Зозулі й солов'ї давно відлетіли. А наші дозорці тільки й чекають попутного вітру. За пташенят я спокійна, вони нас не підведуть!

А вікінгова дружина неймовірно зраділа, прокинувшись уранці й побачивши біля себе чарівну маленьку дівчинку! Вона пригорнула її до грудей і ніжно-ніжно поцілувала, але дівчинка почала кричати, дряпатися й відбиватися ручками й ніжками — мабуть, пестоці їй були не до вподоби.

Накричавшись і наплакавшись, вона врешті заснула. Гарненька крихітка, ну як було не замилуватись нею? Жінка не тямилася з радощів. І такою щасливою й веселою вона почувалася, що їй закортіло якнайшвидше поділитися новиною зі своїм чоловіком-вікінгом. Ось би й він зі своїм військом так само неждано-негадано раптом опинився вдома, як це немовля!

Закипіли приготування до зустрічі жаданих гостей. Раби чистили й розвішували бойову зброю. Господиня замку веліла прикрасити стіни килимами її власної роботи із зображеннями головних скандинавських богів — Одіна, Тора і Фреї. По стільцях розклали м'які подушки, у кругле вогнище посеред бенкетної зали накидали сухого поліняччя, щоб одразу можна було розпалити вогонь.

Надвечір вікінгова дружина так натомилася від усього цього клопоту, що заснула як убитя.

А коли прокинулась рано-вранці, спохопилася: бачить — ніде немає її дівчинки, її втіхи та надії. Бідолашна жінка дуже злякалася. Вона запалила соснову скіпку — було темно, сонце ще не встало, — і побачила в ногах ліжка замість своєї чарівної донечки бридку жабу. Вона схопила палицю й хотіла була вбити гидке створіння, та жаба подивилася на неї з таким сумом, така гірка скорбота таїлася в маленьких очах, що жінка не наважилася її вдарити. Жаба тихенько квакнула, жінка здригнулася з несподіванки, підбігла до вікна й розчинила дерев'яні віконниці...

Цієї миті зійшло сонце. Його проміння впало на ліжку, де лежала бридка жаба. І раптом вона перетворилася на гарненьку маленьку дівчинку!

— Що зі мною?! — скрикнула жінка. — Чи не марю я наяву? Адже це моє рідне дитя, мій чарівний ельф, — і вона пригорнула дівчинку до серця.

Але маля знов дряпалося й кусалося, мов дике котеня.

Минуло кілька днів, і вікінгова дружина зрозуміла, що над дівчинкою тяжіють злі чари. Вдень, коли світило сонце, дитина була гарненька, мов ельф, але була дуже злою та дикою! Вночі ж вона перетворювалась на бридку жабу, але погляд її був лагідний і тужливий. У дівчинці немов уживались одночасно ніжність її матері, єгипетської принцеси, і дикість Болотяного царя, її батька. Лише вдень, коли вона ставала схожою на матір, у ній переважала батьківська вдача, вночі ж, коли вона перетворювалась на болотяну істоту, до неї поверталася материна лагідність і доброта.

«Як звільнити дівчинку від злих чарів?» — бідкалася жінка. І що ближче був день повернення її чоловіка, то частіше вона про це думала. Їй не хотілося, щоб вікінг розгадав таємницю дитини. Вона боялася, що, за звичаями того часу, він викине бідолашне дитя на битий шлях — і хай його підбере хто хоче. А жінка вже встигла прихилитися до дівчинки й полюбити її всім серцем.

Одного ранку жінку розбудив незвичайний шум на даху — то лелеки лопотіли крильми, збираючись відлітати на південь. Напередодні в них були великі маневри, і цю ніч птахи провели на даху вікінгового будинку. Їх зібралася сила-силенна: либонь, кілька сотень пар, і всі з дітьми.

— Батьки готові? — кричали лелеки. — А матері з дітьми?

— Швидше б уже в дорогу! — нетерплячка охопила молодих лелек. — Так і лоскоче всередині, ніби в животі у нас скачуть живі жабенята. Нарешті ми летимо в нові краї! Оце так щастя!

— Тримайтеся зграєю! — напучували їх батьки й матері. — Та не базікайте багато — це відбирає сили!

І зграя знялася вгору.

У цю саму хвилину над вересовим степом прокотився звук рога — то вікінг зі своїми побратимами вертали додому. Багату здобич привезли вони з берегів далекої Галії, де, як і в Британії, нажаханий народ молився день і ніч: «Боже, збережи нас від диких вікінгів!»

І таке буває в житті: що здобич і радість для одних, то спустошення й горе для інших...

У замку вікінга біля Дикого болота завирувало життя, зранку й до вечора не вгавали веселоці.

До бенкетної зали вкотили велику діжку хмільного меду, спалахнуло полум'я у вогнищі. Здійнявся високий стовп диму, і з дерев'яних балок на бенкетників посипалася пластівці масної сажі. Проте ніхто не зважав на це. Гості пили, забувши про давні чвари, сміялися й веселилися: стукотіли по столу ножами, гупали у свої бойові щити і, мов розпалені грою діти, кидалися одне в одного обгризеними кістками.

Запросили до столу і скальда, славного співака й музику, а до того ще й відважного вояка. Скальд не лише співав про перемоги вікінгів, а й сам ходив у походи і тому добре знав, про що співає. Спершу він оспівав останню битву вікінга та його війська, а відтак не забув прославити й вікінгову дружину. Вона сиділа на почесному місці на чолі столу, вбрана у свій найкращий одяг із тонкого шовку, на руках її блищали золоті браслети, на шиї сяяло важке бурштинове намисто.

Скальд возвеличив у пісні й коштовний скарб, який вона подарувала своєму чоловікові. Вікінг аж нетямився від захвату — дівчинка йому дуже сподобалась, адже він побачив її вдень, а дика вдача її припала йому до душі й поготів.

— Сміливою войовницею виросте моя дочка! — потішився він.